

JANERIK LARSSON:

Vad sysslar frikyrkorna med?

Högerns frikyrkor behövs, skriver SvT i sin briljanta ledare (nr 4-5). Javisst.

Men vad ska frikyrkorna syssla med?

Det är den frågan jag vill ha debatt om och jag tycker inte att det självklara svaret är att långsiktigt spelar det ingen roll vad "högerns frikyrkor" sysslar med. En smula tillspetsat tycks det vara SvTs uppfattning.

Jag känner själv ingen partipolitisk bundenhet men väl en stark frändskap med m/fp. Det är således ingen snäv partipolitisk avgränsning jag söker utan aktiv idédebatt som ställer viktiga frågor om vårt samhälle och vår värld idag och i morgon.

Som redaktör för Marknadsekonomisk tidskrift 1987 till och med utgången av 1991 har jag också i handling sökt bidra till en bred idédebatt – utan att jag haft någon påtaglig känsla av att det funnits några ämnen jag sökt "censurera" (ett begrepp SvT för in i debatten). Som redaktör för SAF-tidningen 1980–1987 bidrog jag aktivt till att föra in den sk nyliberala idédebatten i Sverige.

Men jag tycker det är ofrånkomligt att man beaktar några grundläggande förändringar i verkligheten när man nu för debatten vidare om vad "högerns frikyrkor" ska prioritera. Man måste alltid prioritera – även i idédebatten!

1. Världen har förändrats radikalt efter Berlinmurens fall den 9 november 1989. Då tog 1900-talet slut. Kommunismens fiasko är ett oomtvistligt faktum – även om vi säkert kommer att få uppleva att den återuppstår som t ex nationalisocialism på sina håll. Marknadsekonomins/kapitalismens seger är mera relativ. Man ska ju aldrig jämföra ideologin kommu-

nismen/socialismen med marknadsekonomi/kapitalism som är ett sätt att beskriva förutsättningarna för en fungerande ekonomisk ordning.

Tankeverket kring det "civila samhället" tycks mig ha mera ideologi i sig – här finns enligt mitt synsätt ett högprioriterat utvecklingsområde för liberala och konservativa samtids- och framtidsänkare.

Striderna med den besegrade fienden – kommunism/socialism som ideologi – har ett begränsat intresse numera. Där emot tycks sådana strider ha ett oerhört uppmärksamhetsvärde i den gamla kulturelitens högborgar på diverse kulturredaktioner, i Sveriges radio-koncernens olika redaktioner m m. Den i Sverige tämligen obrutna vänstermakten över stora delar av media är ett intressant fenomen värt en egen debatt.

2. Den liberal-konservativa idédebatten har i decennier sysslat med kritik. Nu gäller det också att vara offensiv, att både finna lösningar på verklighetens komplexa sakfrågor och att värva proselyter. Denna mentala förändring till förmån för en konstruktiv offensiv tror jag är det riktigt svåra. Alla framgångsrika rörelser sägs ha varit "emot" och inte "för". Det är kanske inte alltid sant. Men den som idag vill arbeta med t ex frågor kring förändringsarbetet inom den offentliga sektorn möter enligt klassisk public choice-modell starka intressenter som är "emot" – och själv måste man nu vara "för"!

Detta förutsätter en omfattande dialog med många olika individer och grupper. Från att ha varit "emot" den gamla ordningen måste man argumentera "för" det nya – och skapa allianser för förändringsprocessen. Vem som bäst bygger allianserna för framtiden är en nyckelfråga. När

den politiske analytikern E J Dionne Jr i "Why Americans Hate Politics" diskuterar denna fråga i amerikansk kontext tror han att det är en ny vänster som kommer att klara av detta bäst; han tror att den amerikanska högern kommer att återfalla i splittrad sekterism.

3. Ett viktigt och uppenbart område är att söka bredda den nya liberalismens ödmjuka insikter om politikens begränsning. När man nu läser de olika partiernas idépolitiska tidskrifter är åtminstone mitt intryck att man nått en bra bit på väg.

Den folkpartiet närliggande idétidskriftsfloran (och även dagspressen) är jämförelsevis torftig i detta avseende. Folkpartiets rykte som idéparti har åtminstone under 80-talet varit betydligt överdrivet för den som följt partiet och dess press. Frånvaron av genuin idédebatt ersätts ofta av en ofta välformulerad, emotionell retorik om allt vad man "vill". Som om vilja och förmåga vore detsamma.

Tidskriften "Liberal debatt" har jag troget följt sedan tidigt 60-tal och jag skulle tro att en studie av tidskriftens innehåll under 80-talet — kanske en jämförelse med t ex "Svensk linje" — skulle ge en del av förklaringen till att fp:s position under samma tid försvagats.

Det straffar sig att strunta i en grundläggande idédebatt.

Om "högerens frikyrkor" blir ett snävt begrepp som endast avser en del debattörer som står Fria Moderata Studentförbundet och kanske MUF nära tror jag att risken är stor att det liberal-konservativa genombrottet i Sverige kommer att gå mycket trögt.

4. Europa-frågan och "ekonomismen". Frågan om Sveriges medlemskap i EG (ev

EU) kommer att vara helt central under några år framöver.

Jag har en känsla av att 80-talets "nyliberalism" i viss mån med rätta kan kritiserar för att ha varit en "ekonomism", d v s föreställningen att endast ekonomiska relationer är av betydelse.

EG hade inte nått där man befinner sig idag om det inte vore för andra huvudsakliga drivkrafter än önskan om att maximera ekonomisk tillväxt. EG är inte något "ekonomistiskt" projekt.

Vår bild av Tyskland som enbart drivet av ekonomiska effektivitetsprioriteringar är felaktig. Tyskland kommer under 90-talet att visa upp ett helt annat ansikte — både mera intressant och mera oroande (här finns t ex i en stark miljöopinion frön till protektionism). "Europa" har varit och förblir en överideologi av central betydelse i tysk politik.

Mina slutsatser är att det är viktigt att prioritera och det är viktigt att man söker ge sig i kast med de centrala utmaningar i verkligheten som kräver en fast idémässig grund för att kunna hanteras. Det är viktigt att bredda basen för det liberal — konservativa förändringsarbetet.

Det skadar inte ens om man nu till slut efter ett 80-tal av socialdemokratisk utveckling av insikt som bromsats av intressegrupper skulle få med sig betydande delar av socialdemokratin. Jag är osäker om detta kommer att ske, men jag vill inte utesluta det. Socialdemokratin idéstrateger borde läsa E J Dionne Jr.

Jag vill avslutningsvis nämna några områden som jag tycker är viktiga att fundera över.

— Nationalismen. En ohämmad hyllning av all nationalism är en bekväm men farlig debattposition. Den nationalistiska

våldsorgien i det forna Jugoslavien (ingen part är i mina ögon oskyldig) är en uppenbar illustration. Fred och frihandel är viktigare än nationalismens strävan efter att skapa avgränsningar.

– Miljöopinionen är centralplanernas och förmyndarnas sista stora chans. Ohederliga problembeskrivningar och ett samspel med västliga medias kärlek för negativa nyheter kommer att spela en viktig roll på 90-talet. Här är ett område där "högerns frikyrkor" hittills knappast gjort något alls.

Feminismen är kanske en liknande utmaning. Sture Eskilsson har i sitt VD-tal till Näringslivets fonds stämma i år pekat på detta fenomen.

PER DAHL:

En enkel samhällssyn – men riktig?

MUF-ordföranden Ulf Kristersson argumenterar i Svensk Tidskrift 4-5/1992 på ett slagkraftigt vis för tanken att folkrörelserna är döende. Att den svenska samhällssubventionerade varianten ligger på sitt yttersta är nog sant. Men kärnan i riksdagsman Kristerssons artikel är egentligen inte detta, utan den syn på en politikers uppdrag i en demokrati som framskymtar. Är Ulf Kristerssons hållning en illusionsfri realism, eller är den en visserligen slagkraftig men ändå lättköpt cynism, en alltför utarmad samhällssyn? Cynismens förmåga att ändra den relativa vikten av positiva och negativa faktorer kan leda till en passivitet, där tesen "det tjänar ändå inget till" blir ett bekvämt svepskäl för att inte göra det som ändå kan göras åt problem.

En cynikers främsta teknik är ofta re-

Vi har förvisso anledning att följa frågor som t ex emanerar från de mycket speciella och tragiska förhållanden som råder i några få amerikanska storstäders innerstäder. Men hur intressant detta än är så är det inte särskilt meningsfullt att därav dra slutsatser för svenskt vidkommande.

Ett större intresse för Sverige tycker jag också hör till 90-talets debattagenda.

Det fria samhällets grundläggande värden, insikterna om hur en fri ekonomi fungerar – detta är givetvis det grundläggande, permanenta uppdraget för den liberal-konservativa "rörelsen".

duktionen. A är egentligen intet annat än det långt simplare B, men utstyrt i grannare trasor. Han visar att allt har ett pris, men intet ett värde. På följande vis beskriver Ulf Kristersson den socialdemokratiska partiledningens inställning till medlemsinflytande:

"*Naturligtvis* var det ingen i partiledningen som på allvar tänkte bry sig om synpunkterna från Backens socialdemokratiska förening. *Naturligtvis* var allt ett spel för gallerierna och *naturligtvis* fattar en regering beslut i viktiga frågor även utan rådslag, studiecirkelar och skenhelig partidemokrati. Så ser verkligheten ut, och det vet varenda politiker på ledande nivå. Det som slog snett den här gången var att hyckleriet blev alltför uppenbart." (UK:s kursiveringar.)

Jag vet inte vad den socialdemokra-